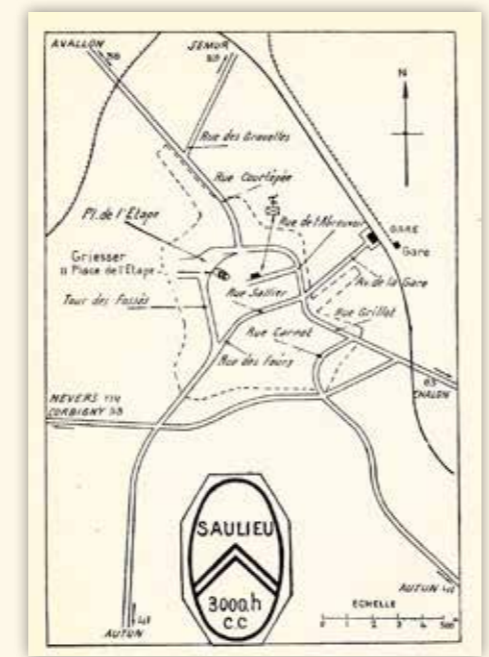

Door Rob Jansen - foto's: alle rechten voorbehouden, AS, CIM, Aris, Gaby, CAP, X; collecties RGJ, WJ. Met dank aan David Serrus, Nico Michon. Gebruikt kaartfragment Michelin #96, 1945

Pleisterplaats aan de Nationale 6

Saulieu

Hoofdstad van de Morvan

Na ons bezoek aan Annonay in het afgelopen nummer van CitroExpert, blijven we in oostelijk Frankrijk en rijden we naar Saulieu, gelegen aan de vroegere N6 die Parijs met de mediterrane kust verbond. Anno 2019 zijn bijna alle wegnummers van de vroegere Routes Nationales verdwenen; echter, we vinden op veel plaatsen nog de sporen van de jaren vijftig, zestig en zeventig toen er nog nauwelijks autosnelwegen bestonden.

genaamde Sedélociens wijzen. Veel later werd Saulieu de hoofdstad van de Morvan. De plaats lag op een uitloper van het Morvan Massief en op het kruispunt van twee Romeinse wegen, die van Lyon naar Boulogne-sur-Mer en de weg van Bibracte naar Alésia. Dat zorgde ervoor dat het er economisch voor de wind ging. De tweede verbinding met de naam Bibracte-Alésia betrof een 120 kilometer lange verbinding tussen het Gallische stadje Bibracte hetgeen overeenkomt met het huidige Mont-Beuvray en de Gallo-Romeinse nederzetting Alésia, tegenwoordig Alise-Sainte-Reine in het departement Côte-d'Or. De naam van Saulieu is in de loop der eeuwen aangepast. Was het in de middeleeuwen nog Saeluy, enkele eeuwen later werd dat Saaleu. Met name in de middeleeuwen kreeg de bevolking het zwaar te verduren. Veel inwoners overleden door de uitbraak van epidemieën, hongersnood of als gevolg van oorlogsgeweld.

Saulieu is de poort naar het regionale Natuurpark van de Morvan en bezit vele oude monumenten van romaanse kunst. De plaats heeft vanwege zijn strategische ligging diverse hotels en toprestaurants die al decennia in de Michelingids worden vermeld.

KRUISPUNT
Op de plek van het huidige Saulieu was er al heel vroeg bewoning. Opgravingen doen vermoeden dat er rond 4000 voor Christus al mensen woonden. Nabij het stadje zijn hunebedden, offerstenen en vuurstenen gevonden die op de aanwezigheid van de zo-

SCHIETTUIG
Eind van de 14e eeuw besloot de bisschop van Autun uitgebreide verdedigingswerken

aan te leggen. Er werden plannen gemaakt voor een 25 meter hoge omwalling van de plaats met maar liefst zeventien torens en een tweetal poorten. Het werd een schier onneembare vesting, die zijn functie behield tot aan het einde van de 18e eeuw. De komst van zware kanonnen en ander schiettuig zorgden voor een andere kijk op de verdediging van de stad. In de periode die daarop volgde zou de omwalling stukje bij beetje worden gesloopt en vroeg het oprukkend verkeer om verbreding van wegen. Dit heeft tot gevolg gehad dat de oorspronkelijke bebouwing langs de hoofdroutes van Saulieu praktisch niet meer bestaat. Alleen de Tour d'Auxois heeft alles overleefd. Deze vinden we naast de vermaarde hostellerie die dezelfde naam draagt.

HANDEL

In de 17e eeuw brak een periode van voorspoed voor Saulieu aan. Op de ruïnes van het vroegere kasteel werd een klooster gebouwd. De arcades van dit ursulinenklooster bestaan nog deels en zijn te vinden bij de Place Monge. Zoals al gezegd lag Saulieu op het kruispunt van twee belangrijke verbindingen hetgeen betekende dat het een handelscentrum werd voor de leerlooiers, steenbakkers, houtbewerkers en klompenmakers. De stad barstte figuurlijk gesproken uit zijn voegen en er ontstonden een vijftal plaatsen, voorsteden zouden we nu zeggen, waar degenen die werkzaam waren in deze industrieën zich vestigden.

CARRARA

Bij een wandeling door de stad komen we de basiliek van Saint-Andoche tegen, een middeleeuwse kerk met beeldhouwwerk uit de twaalfde eeuw die voorstellingen uitbeelden uit zowel het oude als het nieuwe testament. Opvallend zijn alle details die zicht geven op de toenmalige vegetatie, beesten en huisdieren. Midden in de kerk treffen we een sarcofaag aan gemaakt van Carrara-marmer, die dateert uit de derde eeuw. Het kerkorgel werd onlangs gerestaureerd en geldt als een van de meest geavanceerde uit zijn tijd. Dan nog iets over die vreemde naam Andoche. In de tweede eeuw werden een drietal inwoners van de stad op gruwelijke wijze gedood. Een van hen, ene Andoche, zou in 1119 door de paus, bijgestaan door enkele aartsbisschoppen heilig worden verklaard. De kerk zou voortaan de naam van deze martelaar dragen.

BEURZEN

In de 18e eeuw werd er in Saulieu veel ge-

bouwd. Zo kwam er rond 1736 een ziekenhuis en zo'n veertig jaar later verrees een college in de wijk Saint-Jacques. Er werden beurzen gecreëerd voor het verhandelen van wijn, wol, hennep, was, hout en vis. Er kwamen een weverij, een spinnerij, een dakpannenfabriek, leerlooierijen en een klompenmakerij.

Aan het einde van die eeuw, tijdens de Franse revolutie ontstond er gelukkigwijze weinig schade aan de gebouwen en kerken. Uitzondering was de korte periode waarbij schurken relikwieën en klokken wisten te roven.

POMPON

In het museum François Pompon vinden we tal van prachtige sculpturen die veelal dieren voorstellen. Pompon werd op 9 mei 1855 geboren in Saulieu en was leerling van de vermaarde beeldhouwer Rodin. Wanneer je de stad te voet doorkruist, dan vind je werk van Pompon op enkele plekken terug. Allereerst is dat de reusachtige stier nabij het Office de Tourisme. Het betreft hier trouwens een kopie van het origineel. Op de begraafplaats staat een beeld van een enorme condor die het familiegraf siert. Dwars door het stadje is een toeristische looproute aangegeven; kleine bronzen ijsbeertjes leiden je langs alle bezienswaardigheden. Blijkbaar is met een schuin oog gekeken naar grote broer Dijon alwaar met kleine bronzen uiltjes voor de toerist een historische route is uitgestippeld. Wie nog meer werk wil zien van Pompon moet naar de Franse hoofdstad gaan. In het Musée d'Orsay staat de enorme, gestileerde ijsbeer die hij schiep. Toch geeft het museum in Saulieu een mooi overzicht van hetgeen François Pompon heeft voortgebracht. Er staan kleine beelden (soms replica's), schetsontwerpen en gipsafdrukken.

CHAROLAIS

Saulieu heeft een belangrijke streekfunctie. Elke zaterdag is er een geanimeerde markt onder de lindenbomen van de Place Monge. Op 24 maart en 25 september zijn er beurzen en in april is er een paardenshow. Het Charolais-ras is wereldberoemd. Deze koeien vormen het middelpunt van het fête du Charolais. U kunt daar kennismaken met de fijne smaak van het vlees en er zijn tal van folkloristische animaties die het geheel opvrolijken. Daarnaast vinden we er in het centrum een bioscoop en diverse culturele activiteiten. Saulieu heeft een eigen muziek-schoon.

PARISIEN

Een minder prestigieuze plek is het Café Parisien uit 1832 aan de Rue du Marché. Dit café met jugendstil-decor is de ideale locatie voor een lunch tijdens een bezoek aan Saulieu. Heeft u minder tijd, bezoek dan na afloop van de zaterdagse markt dit stijlvolle café en drink er een p'tit café en bewonder de zwierige versieringen die overal zijn aangebracht. Le Café Parisien bevindt zich tussen het stadhuis, het museum en de basiliek. 'Le Parisien' is voor veel inwoners van Saulieu het centrum van de stad. Er zijn biljartzalen en vergaderruimtes beschikbaar. Lokale grootheden zoals beeldhouwer Pompon, kok Alexandre Dumaine en Jean Bertin -uitvinder van de turbotrein, waarin DS-stoelen zaten!- waren er regelmatig te vinden.

Sinds 2014 is het café weer in zijn volle glorie te bezoeken en kan je er volgens traditie terecht om goed te drinken, goed te eten en goed te leven. Het is sinds die tijd tevens een ontmoetingsplek voor muzikanten en kunstenaars.

VERZET

Zoals elke Franse stad of Frans dorp werden er tijdens de Frans-Duitse oorlog van 1871 en later tijdens de Eerste Wereldoorlog grote offers gebracht. Honderden, meest jonge mannen verloren het leven op de slagvelden van Oost- en Noord-Frankrijk. Tijdens de Tweede Wereldoorlog was Saulieu het toneel van de strijd met het Duitse leger. Dat was in juni 1940 en er vielen zo'n veertig slachtoffers. In de daaropvolgende jaren opereerde het Franse verzet vanuit de bossen rondom de stad. Het zou tot september 1944 duren alvorens de stad door generaal De Lattre de Tassigny bevrijd zou worden.

MICHELINSTER

Saulieu mag dan een slaperig provinciestedje in de Bourgogne zijn, maar in culinair opzicht staat het al sinds jaar en dag op de (Michelin-) kaart. Het restaurant van Bernard Loiseau is wel het meest vermaard. Loiseau was een Franse meesterkok en werd in 1951 geboren. Zijn restaurant Relais Bernard Loiseau kreeg in 1991 maar liefst drie Michelinsterren toebedeeld. Zijn loopbaan kreeg een dramatische wending. In 2003 waren er geruchten dat hij één ster zou gaan verliezen. Dit gegeven was voor hem dermate onverteerbaar dat hij zich enkele dagen voor het uitkomen van de nieuwe Michelinids van het leven beroofde. Extra wrang was het dat de derde ster hem niet afgenomen was; het bleek wat we tegenwoordig noemen: nepnieuws te zijn.

Op de dag waarop zijn begrafenis plaatsvond kwam de gids uit waaruit bleek dat hij zijn drie sterren wél had behouden...

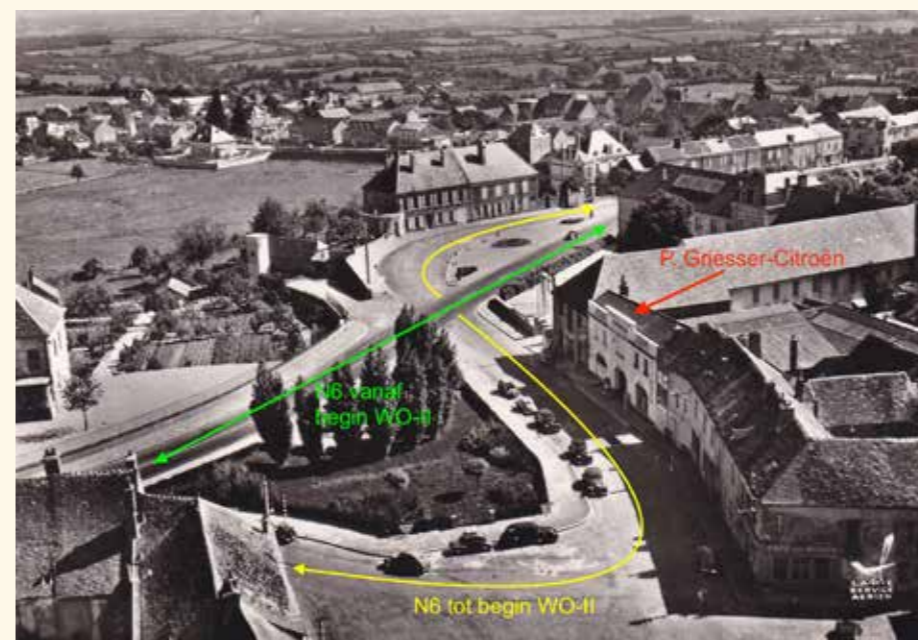
De weduwe van Loiseau runt nog steeds het restaurant, maar de keuken verdient volgens Michelin nu écht niet meer dan twee sterren. Na de dood van Bernard Loiseau is een heftige discussie losgebarsten over de macht van de Rode Gids en de druk die dit op vele topkoks legt. Dit heeft er echter voor gezorgd dat er rond de persoon Loiseau een soort mythe is ontstaan. In het restaurant Bernard Loiseau is ook plek voor een winkeltje ingeruimd alwaar je de speciale producten en bijvoorbeeld kookboeken voor kinderen kunt aanschaffen.

ONONTKOOMBAAR

Tegenwoordig is Saulieu een stad met zo'n drieduizend inwoners en de restaurants die binnen de stadsgrenzen liggen, zijn binnen heel Frankrijk bekend. Drie meesters maakten van Saulieu een waar gastronomisch walhalla. Eerst was dat Victor Burtin van het Hotel de la Poste tot 1930, vervolgens Alexandre Dumaine in Restaurant de la Côte-d'Or tot 1963 en van 1982 tot 2003 was dat de hierboven besproken Bernard Loiseau. Sinds zijn dood zwaait Patrick Bertron de scepter in de keuken van Loiseau. Natuurlijk worden tal van verrukkelijke lifafjes op tafel gezet, maar daarbij mag de ham uit de Morvan, de oeufs en meurette en het vlees van de onontkoombare Charolais-koe niet worden vergeten.

SFEER

Wanneer we op een dergelijke locatie neerstrijken dan kán het niet anders. We kijken dan niet op een paar tientjes en laten ons verwennen bij het Relais Bernard Loiseau. De Rode Gids spiegelt ons voor: "Het restaurant in Bourgondische sfeer dat uitkijkt op de tuin, blijkt nog altijd verleidelijk. De kaart laat ons de keuze uit de klassieke gerechten van Loiseau dan wel de meer moderne creaties van Patrick Bertron. De vriendelijke en efficiënte bediening geeft extra sfeer aan het exquisite diner. Wat biedt de kaart ons? Kikkerbiljetjes met knoflookpuree en peterselie-sap. Snoekbaars op de huid gebakken met uienfondue en rodewijnsaus. Als dessert de uit chocoladeijs vervaardigde roosjes met een coulis van geconfijte sinaasappel..." Wilt u het wat kalm aandoen: tussen de middag is er een menu van 75 euro. Maar 's avonds gaan de remmen los. Er zijn dan menu's variërend van 150 tot 245 euro. Daarbovenop komt dan nog de prijs van een heel mooi flesje wijn..

KNIK

Aan de noordkant van de plaats, ter hoogte van de Place de l'Etape, liep de N6 tot begin Tweede Wereldoorlog met een knik, om via twee vrij scherpe bochten richting Avallon dan wel Arnay-le-Duc te gaan. Bij Citroëndealer Griesser voor de deur langs, vandaar dat deze hier een benzine-

pomp had. De Duitse bezetter vond die bochten echter onhandig voor hun zwaar materieel en besloot de huizen die hier stonden simpelweg te slopen, zodat de N6 als doorgaande weg een vloeiende loop zou krijgen. Dit was tot 2006 de plek waar we de Taureau van Pompon konden vinden, maar intussen is er een halteplaats voor de lijnbus gekomen.

GARAGE DE L'ETAPE

Concessionnaire exclusif Citroën • Saulieu (Département Côte-d'Or) • Bouw: 1929 • Architect: Bureau Enault • Opdrachtgever: P. Griesser • Bouwkundig ingenieur: A. Caquieau • Bouwkundige uitvoering: Bétons armés Hennebique (BAH) / V. Lonati • Gebruikt materiaal: gewapend beton

Voor het overnachten is het hotel van Loiseau trouwens geen must. Er zijn dan zeer betaalbare hotels op loopafstand. Bijvoorbeeld de Hostellerie de la Tour d'Auxois. Dit heeft gezellige kamers vanaf €85; Michelin geeft er de waardering 'halte sympathique' aan. Wat houdt u nog tegen? En het al genoemde Hôtel de la Poste is mede door zijn iets lagere prijs (vanaf 65 euro voor een tweepersoons kamer) en de parkeerplek op hun binnenplaats misschien nog wel aantrekkelijker.

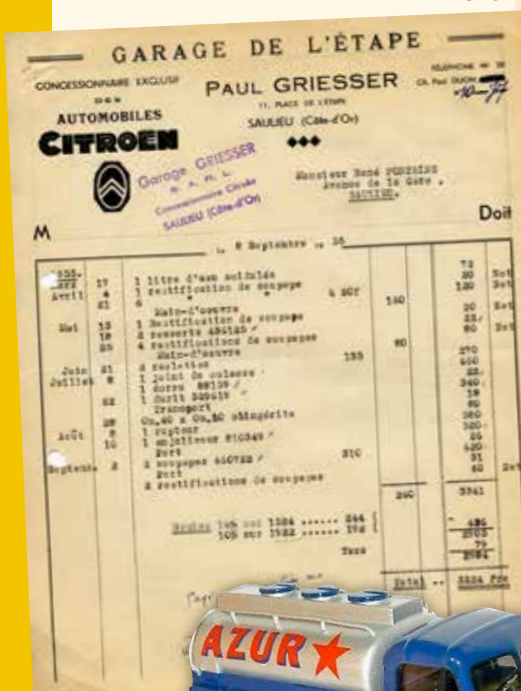
ETAPE

In het prille begin van ons merk, honderd jaar geleden, bestond de garage van Paul Griesser net - echter zonder dat hij hier de Citroënvertegenwoordiger was. Hij vestigde zich in het pand waar eerst garage Champenois zat, wat voordien weer het Hôtel de Bourgogne van de Veuve Rouquet was. Maar we zijn dan al weer teruggegaan tot 1900. Griesser werd het lokale Citroën-adres eind 1922. In hun eerder bescheiden garage aan de Place de l'Etape werden niet alleen auto's gerepareerd en gestald, maar men kon er tevens terecht voor onderhoud aan fietsen en zelfs kocht de gegoede burgerij hier haar naaimachines. Maar met de groei van het merk Citroën -zie bijgaande staafdiagram- en de automobieliteit in het algemeen zouden tweewielers en huishoudelijke apparaten in het gedrang komen.

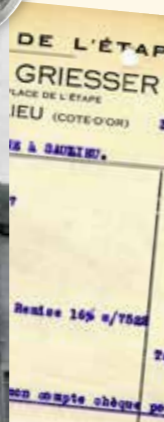
Op vroeger briefkaarten zien we dat op de plek van de 'nieuwe' garage die hier in 1929 verrees, een blinde muur was. Net als voor bijna alle hotels was benzine een welkome bijverdienste voor Griesser; hij had een pomp van het merk Azur staan. De Garage de l'Etape werd door Griesser tot 1988 uitgebaat. Op dat moment meldt zich een nieuwe ondernemer: François Martin. En die bestiert dit bedrijf nog steeds. Met passie voor ons merk, zo zien we aan de collectie klassiekers die hij in de opslag heeft staan. Inclusief de 58'er 2cv AZ die op het moment van schrijven de bescheiden showroom siert. Deze auto is destijds nieuw door Griesser geleverd en werd bij Martin ingeruild door de familie van de eerste eigenaar op een Saxo, midden jaren 90. Leuk te zien dat op de verplichte nieuwe huisstijlelementen na, de gevel na een kleine eeuw nog als zodanig herkenbaar is.

In het pand waar Griesser rond 1920 begon, op een steenworp afstand van de huidige garage, zat tot voor kort Café/crêperie La Demi Sel. Het staat nu leeg en is voor de liefhebber te koop. En om het verhaal helemaal compleet te maken: door naamwijzigingen

1923

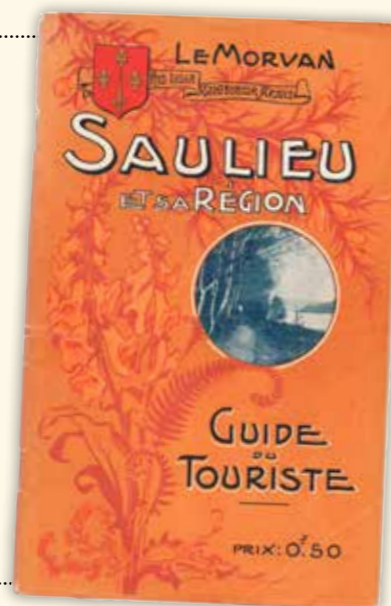

1929

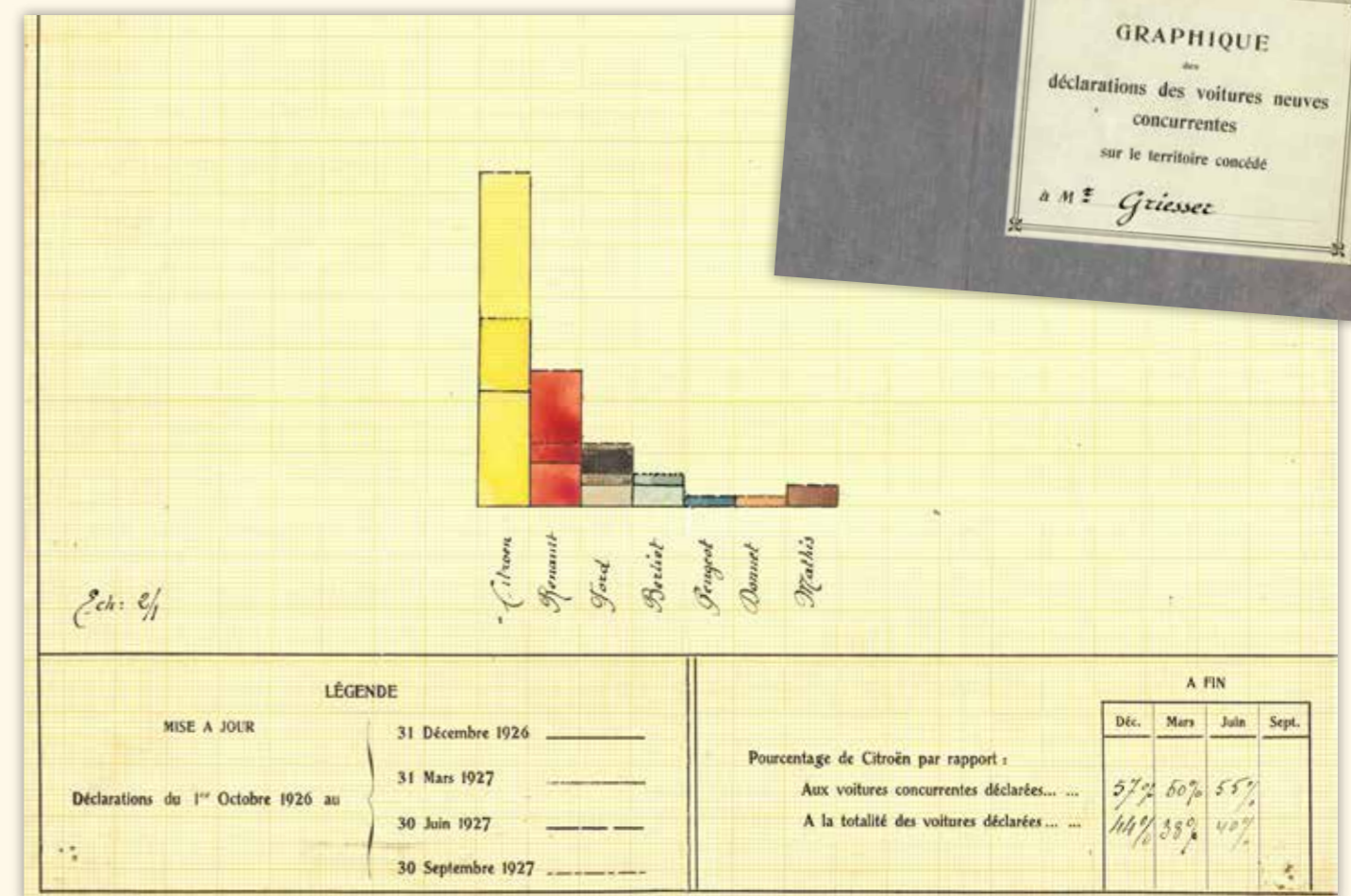

2019

ROUTE NL > SAULIEU Vanwege de 7 minuten kortere reistijd beveelt menig navigatiesysteem de route naar Saulieu vanuit Nederland via Parijs aan. Maar gezien de wegwerkzaamheden waar het verkeer op de A1 vaak mee wordt geconfronteerd, lijkt het traject via Brussel en Reims te verkiezen - dat niet alleen naar onze smaak plezieriger rijdt, maar ook nog eens 70 kilometer korter is. En de tol is bovendien meer dan de helft lager, indien u voor de Autoroute kiest. Een derde mogelijkheid gaat via Maastricht, Luik en Luxemburg. Het langste in tijd én kilometers, maar u profiteert dan natuurlijk bij een tankstop in Luxemburg van de lage brandstofprijzen aldaar: 1,20 per liter E95 en 1,10 per liter diesel (prijsniveau september 2019). Aan u te bepalen waar uw voorkeur ligt...

Saulieu, relais gastronomique réputé, est le centre choisi pour de belles et vivifiantes excursions en Auxois et Morvan, régions les plus saines de France

Bijschrift.....

had Garage de l'Étape vanaf 1929 achtereenvolgens de adressen: Route de Lyon, Place de l'Étape, Rue d'Argentine, Square Pompon en nu al bijna vijftig jaar Place Charles-de-Gaulle.

Neem komend jaar met uw old- of youngtimer Citroën een keer die oude N6 en overnacht op het kruispunt der wegen in Saulieu. U zult er goede herinneringen aan overhouden.

Voor meer informatie, kijk op www.saulieu-morvan.fr > joomla>accueil-tourisme

KAMPEREN

Voordat we het verwijt krijgen dat we alleen de meer luxe overnachtingsplekken noemen: Saulieu beschikt -we zouden haast zeggen: vanzelfsprekend- over een camping. Deze maakt deel uit van de Aquadis Loisirs-groep en als we het gemiddelde rapportcijfer van 9,1 op 10 zien weten zij het hun gasten goed naar de zin te maken. Gelegen midden in de natuur beschikt deze camping over honderd standplaatsen op een afgebakend terrein van 6 hectare. Verschillende verblijfmogelijkheden worden aangeboden: comfortabele chalets, stacaravans, mini-chalets,... maar u kunt natuurlijk verblijven op een traditionele standplaats. In de zomermaanden worden onder andere toernooien, een kinderclub en thema-avonden georganiseerd. En er is een zwembad voor de hier steeds vaker voorkomende warme dagen in de zomer.

